

UNDERVISNINGSS
MINISTERIET

Den professionelle bekymring

– en vejledning til frie skoler
om børn og unge, der mistrives
og har behov for særlig støtte

Indhold

Forord	3		
Indledning	4		
Trin for trin - sådan gør du, hvis du oplever, at et barn eller en ung mistrives	6		
Tegn og signaler			
Bekymrende fravær			
Samarbejde med forældrene			
Omsorgssvigt			
Udveksling af oplysninger			
SSD - Socialforvaltning, Skole, Sundhedspleje og Dagtilbud			
SSP - Skole, Socialmyndigheder og Politiet			
Mistanke om vold, seksuelle overgreb og omsorgssvigt			
Underretningspligt - personlig pligt			
Inddragelse af din skoleleder eller forstander			
Kommunens retningslinjer			
Sagen hos kommunen	11		
Registrering af underretninger			
Tilbage melding			
Krav på orientering			
Foranstaltninger			
Samarbejdet med kommunen	12		
Du skal handle			
Kommunens indsats			
Ankestyrelsen			
		Det er hensynet til barnet eller den unge, der tæller	13
		Fællesskab på frie grundskoler	
		Intense forløb på frie kostskoler	
		Fagudtryk og regler	14
		Børn og unge der mistrives	
		Fysisk eller psykisk overgreb	
		Seksuelt overgreb	
		Omsorgssvigt	
		Skolefravær	
		Underretning	
		Underretningspligt	
		Forældrenes samtykke	
		Den unges samtykke	
		Tavshedspligt	
		Notatpligt	
		Skærpelse af kommunernes pligter vedrørende underretninger	
		Ankestyrelsen	
		Lovgrundlag	17
		Underretningspligt	
		Ankestyrelsen	
		Barnets reform	
		SSD-modellen	
		Tavshedspligt	
		Links	21

Forord

Alle børn og unge har brug for en tryk og stabil opvækst. Den skal de bruge for at kunne trives og udvikle sig, og for at de kan have de bedste betingelser for at lære. Det er heldigvis virkeligheden for de fleste børn og unge. I de senere år har der ulykkeligvis været eksempler på, at nogle børn og unge har haft en opvækst, der var langt fra tryk og stabil. Derfor nedsatte det daværende Social- og Integrationsministerium et ekspertpanel, som er kommet med anbefalinger til, hvordan vi i fællesskab kan gøre det bedre for de børn og unge, der mistrives og har behov for særlig støtte.

Denne vejledning er lavet til dig, som er medarbejder på en fri skole. Den handler om din skærpede undervisningspligt, om bekymrende fravær og om samarbejdet med forældre, kommunen og andre instanser, der kan hjælpe med at tage hånd om børn og unge, der har behov for særlig støtte. Det er vigtigt, at du handler, hvis der er noget, der tyder på, at et barn eller en ung ikke har det godt. Det kan være, at det er dig, der kommer til at gøre en stor forskel for et barns eller en ungs liv.

Det er et stort ansvar, men også en stor mulighed.

Vejledningen udkommer på samme tid som nye skærpselser i serviceloven træder i kraft per 1. oktober 2013. Loven er enstemmigt vedtaget i Folketinget, for der er enighed blandt partierne om, at der er behov for at skærpe indsatsen.

Undervisningsministeriet har bedt repræsentanter fra de frie skolars foreninger, Social-, Børne- og Integrationsministeriet og Kommunernes Landsforening deltage i en arbejdsgruppe for at udarbejde denne vejledning. Det har de gjort med stor velvilje og indsigt. Jeg vil gerne takke for indsatsen og særligt kvittere for, at de frie skolars foreninger demonstrerer vilje til at påtage sig et socialt ansvar.

Undervisningsminister
Christine Antorini

Indledning

Denne vejledning er til dig, der er medarbejder på en fri skole. Skolen kan være en fri grundskole, en efterskole eller en husholdnings- og håndarbejds-skole.

Vejledningen skal sikre, at du er opmærksom på børn og unge, som mistrives, og at du kan medvirke til en tidlig indsats for at imødekomme barnets eller den unges behov for særlig støtte.

Måske har du oplevet, at et barn eller en ung generelt ikke udvikler sig, som man kan forvente. Det kan også være, at et barn eller en ung pludselig har ændret adfærd eller vist andre tegn på ikke at trives som normalt.

Alle medarbejdere på skoler har en skærpet pligt til at underrette om børn og unge, der mistrives og har behov for særlig støtte. Dette gælder også for dig, der arbejder på en fri skole.

På nogle frie skoler er det et vilkår, at forældrene er meget involverede i skolens dagligdag, og at medarbejderne derfor har tætte relationer til forældrene. Du skal være opmærksom på, at en skoles fællesskab kan have betydning for den måde, du vurderer tegn og signaler hos et barn eller en ung. Men det må ikke betyde, at du

tøver med at gribe ind og tage initiativ til en indsats til støtte for barnet eller den unge.

Det er din opgave at være med til at sikre, at der iværk-sættes støtte og hjælp til børn og unge, der mistrives, og som har behov for særlig støtte. Det er god praksis at inddrage skolens ledelse i denne opgave.

Ligesom ansatte på kommunale folkeskoler og andre børneinstitutioner skal du sørge for at underrette kommunen, hvis du er bekymret for et barn. Det er kommunen, der har ansvaret for at undersøge barnets eller den unges forhold og vurdere, om der skal gives særlig støtte.

Hvis du oplever, at kommunen ikke reagerer på din underretning eller ikke iværksætter (tilstrækkelig) støtte til barnet eller den unge, kan du underrette til Ankestyrelsen.

Du skal kende reglerne for underretning om børn og unge, og du skal vide noget om rammerne for samarbejdet med kommunen.

I denne vejledning gennemgås trin for trin, hvordan du skal forholde dig, hvis du bliver opmærksom på

et barn eller en ung, der mistrives, og som derfor har behov for særlig støtte. Der lægges særligt vægt på samarbejdet med kommunen.

Du vejledes i, hvordan du henvender dig til kommunen, hvad kommunen foretager sig, og hvilke tilbagemeldinger du kan forvente fra kommunen. Du vejledes også om muligheden for underretning til Ankestyrelsen.

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af bestemmelser og krav i serviceloven.

Vejledningen er blevet til i samarbejde mellem repræsentanter fra de frie skolers foreninger, Social-, Børne- og Integrationsministeriet, Kommunernes Landsforening og Undervisningsministeriet.

Baggrunden for vejledningen er ”Rapport fra ekspertpanel om overgreb mod børn” (Social- og Integrationsministeriet, 2012) og en skærpeelse af serviceloven i forhold til beskyttelse af børn og unge mod overgreb.

*Underretningspligten er
en personlig pligt*

Trin for trin – sådan gør du, hvis du oplever, at et barn eller en ung mistrives

Tegn og signaler

Som medarbejder på en skole omgås du børn og unge i hverdagen. Du lægger mærke til deres forskellige tegn og signaler, og nogle gange kan du måske være bekymret for, at et barn eller en ung mistrives. Hvis du oplever denne bekymring, skal du være ekstra opmærksom. Du skal vurdere, om der kan være et behov for at iværksætte en særlig indsats for at støtte barnet eller den unge.

I mange tilfælde kan en pædagogisk og undervisningsmæssig indsats på skolen hjælpe og støtte barnet eller den unge gennem en periode med mistrivsel. Men der kan også være et behov for at sende en underretning til kommunen.

Vedrører din bekymring det indlæringsmæssige, skal du henvende dig til PPR. Vedrører din bekymring snarere det sociale, familiemæssige og barnets eller den unges deraf følgende trivsel, skal du underrette herom til den forvaltning i kommunen, der håndterer dette, typisk i socialforvaltningen. Hvis du oplever, at kommunen ikke reagerer på din underretning eller ikke iværksætter (tilstrækkelig) støtte til barnet eller den unge, kan du underrette til Ankestyrelsen.

Det er god praksis at inddrage din leder i dine overvejelser om barnet eller den unge, så I sammen kan vurdere, hvordan I skal handle. Underretningspligten er dog personlig, så det er altid dig, der har ansvaret for at underrette.

Bekymrende fravær

Det er dig og din skole, der skal vurdere, om en elevs fravær er bekymrende. Hvis fraværet giver anledning til at antage, at eleven kan have behov for særlig støtte, skal du underrette kommunen. Det skal du også, hvis du ikke kan få forældrene til at samarbejde om at få eleven til at passe skolen.

Bekymrende elevfravær vil ofte være ulovligt fravær, altså ikke-aftalt fravær.

Børn og unge, der mistrives

Børn og unge, der mistrives, og som har behov for særlig støtte, kaldes også i nogle tilfælde for "udsatte børn". Det er betegnelsen for børn og unge, som er i risiko for ikke at opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende.

Bekymrende fravær kan være tilstrækkelig grund til at underrette

Lovligt fravær, som for eksempel sygefravær, kan vokse og dermed blive bekymrende. Hvis du vurderer, at elevens sygdom skyldes vanskeligheder i barnets eller den unges forhold, har du pligt til at underrette.

Samarbejde med forældrene

Hvis du bliver bekymret for et barn eller en ung, skal du inddrage forældrene, så I kan samarbejde om en løsning af problemerne.

I skal lægge en plan, som sikrer klare rammer og vilkår for barnet eller den unge. Hvis din bekymring er alvorlig, bør din leder deltage i mødet med forældrene.

Underretning

Formålet med underretning om forhold om udsatte børn og unge er at sikre, at mistriksel og overgreb opdages og håndteres tidligt, så barnet eller den unge kan få den rette hjælp og støtte.

Hvis du har en mistanke om, at barnet eller den unge har været udsat for enten vold eller seksuelle overgreb fra forældrene, bør forældrene ikke inddrages.

Omsorgssvigt

Hvis du får viden om, at et barn eller en ung udsættes for fysisk eller psykisk omsorgssvigt, har du underretningspligt. I sådan en situation er det sandsynligt, at barnet eller den unge har brug for særlig støtte.

I denne situation er der brug for en hurtig afklaring af, hvor alvorlig sagen er. Det er god praksis at drøfte en underretning til kommunen med din leder. Underretningspligten er dog personlig, så det er altid dig, der har ansvaret for at underrette kommunen. I skal også overveje, hvordan I vil drøfte sagen med forældrene.

Udveksling af oplysninger

Der er faste regler for tavshedspligt.

Det er dog muligt at lempe tavshedspligten, når udvekslingen af oplysninger er nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om børn og unge, der mistrives, eller hvis det er nødvendigt for det kriminalitetsforebyggende samarbejde.

Mistanke om vold, seksuelt overgreb eller omsorgssvigt skal straks føre til en underretning til kommunen

SSD – Socialforvaltning, Skole, Sundhedspleje og Dagtilbud

Du kan have behov for at drøfte forhold vedrørende et barn eller en ung med andre i et tværfagligt samarbejde mellem socialforvaltning, skole, den kommunale sundhedstjeneste og dagtilbud, det såkaldte SSD-samarbejde (servicelovens § 49 a). Her har du mulighed for at udveksle private oplysninger og drøfte barnets eller den unges forhold med andre fagpersoner.

SSD-samarbejdet kan bruges til på et tidligt tidspunkt at afklare, om en konkret bekymring for et barn eller en ung skyldes et problem, der kan løses inden for de eksisterende rammer, eller om der er behov for en underretning og særlig støtte.

Bekymrende fravær

Det er dig og din skole, der skal vurdere, om en elevs fravær er bekymrende. Bekymrende elevfravær vil ofte være ulovligt fravær, altså ikke-aftalt fravær. Lovligt fravær, som for eksempel sygefravær, kan vokse og dermed blive bekymrende.

Før du udveksler fortrolige oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde, skal du forsøge at indhente samtykke, både når forældrene – og eventuelt barnet eller den unge – vælger at deltage i det tværfaglige møde, og når de vælger ikke at deltage. Et samtykke sikrer, at forældrene – og eventuelt den unge – ved og er indforstået med, hvilke oplysninger der skal drøftes på mødet, og hvad formålet med mødet er.

Samtidig sikrer samtykket, at fagpersonerne på mødet får de bedst mulige betingelser for at drøfte problemerne.

Hvis du ikke kan få forældrenes samtykke, giver § 49a dig mulighed for at udveksle oplysninger, hvis det er nødvendigt som led i det tidlige eller forebyggende tværfaglige samarbejde i forhold til et konkret barn eller ung.

Et SSD-møde er et samarbejdsforum, hvor man kan have indledende og afklarende samtaler med relevante fagpersoner, og det vil ofte være fritaget for notatpligt. Hvis der træffes beslutninger på mødet, er der dog notatpligt. Spørgsmålet om notatpligt vurderes konkret i hvert enkelt tilfælde. SSD-samarbejdet er frivilligt, og du kan derfor afslå at medvirke. Hvis det er dig, der forsøger at etablere et

SSD-møde, kan de øvrige parter også afslå at deltage. Du skal i alle situationer være opmærksom på, at din skærpede underretningspligt som fagperson altid gælder.

SSP – Skole, Socialmyndigheder og Politiet

Du kan også have behov for at deltage i udveksling af oplysninger mellem skolen, de sociale myndigheder og politiet, hvis det drejer sig om at samarbejde om forebyggelse af kriminalitet, det såkaldte SSP-samarbejde. Her gælder også, at der ikke er notatpligt, og at parterne kan afslå at deltage. Men hvis der er tale om en afgørelsessag, vil der være notatpligt efter offentlighedslovens regler. Det følger desuden af en almindelig retsgrundsætning, at en myndighed skal sørge for, at der gøres notat, hvis der foretages ekspeditioner af væsentlig betydning for behandlingen af en sag, hvis de ikke i øvrigt fremgår af sagens akter. Det gælder også, selv om der er tale om en afgørelsessag. Det vil således være en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, om der skal tages notat af drøftelsen.

Mistanke om vold og seksuelle overgreb

Mistanke om vold og seksuelle overgreb skal straks føre til en underretning til kommunen og en anmeldelse til politiet.

Hvis du har mistanke om, at et barn eller en ung kan have været udsat for vold eller seksuelle overgreb, er det god praksis straks at drøfte det med din leder. Underretningspligten er dog personlig, så det er altid dig, der har ansvaret for at underrette kommunen.

Hvis mistanken er rettet mod forældrene, bør de ikke inddrages. Hvis mistanken ikke er rettet mod forældrene, bør du orientere dem med det samme.

Hvis et barn eller en ung har begået et overgreb mod et andet barn eller ung, skal du også foretage underretning omgående. Du skal være opmærksom på både den, der har begået overgrebet og på den, der har været udsat for det. Du bør orientere begges forældre med det samme.

Underretningspligt – personlig pligt

Du har pligt til at underrette, hvis du i dit arbejde får kendskab til, eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte.

Du har ikke opfyldt din underretningspligt blot ved at tage en samtale med PPR-kontoret.

Underretningspligten er personlig. Når du vurderer, at der er behov for at underrette, har du pligt til at gøre det. Det gælder også, hvis din leder har en anden mening.

Fysisk eller psykisk overgreb

Fysisk vold kan være fysisk afstraffelse i form af slag eller andet, hvor barnet eller den unge rammes direkte på kroppen.

Psykisk vold kan være følelsesmæssig afvisning, trusler om at blive forladt, trusler om afstraffelse, indespærring, nedværdigende behandling, manglende stimulering eller at barnet eller den unge forhindres i at gå i skole eller dyrke fritidsinteresser.

Inddragelse af din skoleleder eller forstander

Generelt er det god praksis at tale med din ledelse, hvis du er bekymret for, om et barn eller en ung mistrives. Det sikrer, at de enkelte sager bliver taget op, og at du får sparring på sagen. Underretningspligten er dog personlig, så det er altid dig, der har ansvaret for at underrette kommunen.

Din leder kan sende underretningen på grundlag af din bekymring. Men det er dit ansvar, at den bliver sendt.

Kommunens retningslinjer

Underretning skal ske til barnets eller den unges opholdskommune.

Undersøg gerne på kommunens hjemmeside, hvor underretningen skal sendes til, så den kommer frem med det samme.

En underretning har ingen formkrav, du kan underrette både mundtligt og skriftligt. Du har også mulighed for at underrette kommunen og Ankestyrelsen anonymt.

Når du skal underrette, er det en hjælp at orientere dig i kommunens retningslinjer og skemaer for underretning.

Det er vigtigt, at underretningen er så præcis som mulig i beskrivelsen af barnets eller den unges situation.

En underretning skal indeholde følgende:

- Kontaktoplysninger om barnet eller den unge og eventuelt de(n), der har forældremyndigheden
- Baggrunden for, at du underretter

En underretning kan endvidere indeholde følgende:

- Din rolle i forhold til barnet eller den unge (for eksempel om du er klasselærer, kontaktlærer eller andet)
- Dine observationer af barnet eller den unge og familien
- Generel beskrivelse af barnets eller den unges fysiske, psykiske, sociale forhold, ressourcer og vanskeligheder
- Samarbejdet med forældrene
- Barnets eller den unges fremmøde eller fravær på skolen
- Hvor længe du har kendt barnet eller den unge på skolen
- Andre vigtige oplysninger om barnet eller den unge
- Oplysning om forældrenes kommentarer til underretningen
- Oplysninger om grunden til, at forældrene eventuelt ikke er blevet inddraget i underretningen.

Du skal ikke vurdere eller komme med løsningsforslag. Når du har underrettet, er det kommunens opgave at vurdere og finde løsninger.

Sagen hos kommunen

Registrering af underretninger

Kommunen har per 1. oktober 2013 pligt til at foretage en central registrering af alle underretninger.

Når kommunen modtager din underretning, skal den myndighed, der har ansvar for behandling af underretninger, i løbet af 24 timer vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger. Hvis det antages, at barnet eller den unge trænger til særlig støtte, skal kommunen undersøge barnets eller den unges forhold. Det kaldes en børnefaglig undersøgelse. Undersøgelsen skal gennemføres så skånsomt som muligt og må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger.

Kommunen skal orientere familien om underretningen, og hvem den kommer fra. Hvis der er tale om overgreb, og mistanken er rettet mod forældrene, vurderer kommunen i samarbejde med politiet, hvornår forældrene inddrages.

Tilbage melding

Inden 6 dage skal kommunen kvittere for modtagelsen af din underretning.

Krav på orientering

Du har krav på, inden for rimelig tid, at få at vide, om kommunen har iværksat en undersøgelse eller foranstaltninger for det barn eller den unge, som din underretning handler om. Der kan være særlige forhold, der gør, at du ikke må få denne oplysning, men så skal kommunen oplyse dig om årsagen.

Foranstaltninger

Kommunen beslutter på baggrund af den børnefaglige undersøgelse, hvilke foranstaltninger der bør sættes i værk, med henblik på at give barnet den nødvendige hjælp og støtte.

Der kan for eksempel være tale om psykologisk behandling, en fast kontaktperson for barnet, støtte i hjemmet, efterskoleophold, tilknytning af aflastningsfamilie eller anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet.

Samarbejdet med kommunen

Du skal handle

Du skal være opmærksom på, at du som fagperson skal handle, hvis du får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung mistrives og har behov for særlig støtte. Du skal være med til at etablere et samarbejde med kommunen om barnet eller den unge, du er bekymret for. Dette samarbejde kan for eksempel også være at medvirke i drøftelser i et SSD-samarbejde.

Når du skal handle, kan det være nyttigt at være opmærksom på, at landets kommuner har forskellige forvaltningsstrukturer. Mange steder er det en socialforvaltning eller en børne- og familieafdeling, der håndterer underretninger, og som du skal samarbejde med.

Kommunens indsats

Det er vigtigt, at den nødvendige støtte bliver sat ind. Det er kommunens ansvar at undersøge, beslutte og iværksætte den rette støtte. Det sker i så vidt muligt omfang med inddragelse af forældrene.

I sager med børn og unge, der mistrives, er det barnets eller den unges opholdskommune, du skal samarbejde med. Hvis der er tale om en ung på efterskole eller husholdnings- og håndarbejdsskole, er skolens beliggenhedskommune oftest kun den unges midlertidige opholdskommune. Det er den faste opholdskommune, du skal samarbejde med.

Ankestyrelsen

Hvis du oplever, at kommunen ikke reagerer på din underretning eller ikke iværksætter (tilstrækkelig) støtte til barnet eller den unge, kan du underrette til Ankestyrelsen.

Det er hensynet til barnet eller den unge, der tæller

Fællesskab på frie grundskoler

De frie grundskoler er holdningsskoler. Nogle er opstået ved, at forældre er gået sammen om at oprette en skole ud fra for eksempel et pædagogisk eller et religiøst grundlag.

Skolernes fællesskab er ofte karakteriseret ved, at medarbejdere, elever og forældre kender hinanden fra forskellige sammenhænge, både i og udenfor skolen.

Det kan være, at forældre på skolen har haft stor indflydelse på din ansættelse. Det kan også være, at du som lærer underviser din kollegas barn i din klasse.

Du skal være opmærksom på, at en skoles fællesskab kan have betydning for den måde, du vurderer tegn og signaler hos et barn eller en ung.

Forholdet må ikke betyde noget for, hvornår du griber ind og tager initiativ til en indsats til støtte for barnet eller den unge. Relationen til forældrene må ikke have indflydelse på, om du foretager en underretning til kommunen.

Som medarbejder har du skærpet underretningspligt.

Når du vurderer en bekymring, kan det være godt at gøre det tydeligt for dig selv, og eventuelt for kolleger og ledelse, at det sker i kraft af din profession som medarbejder på skolen. Det er hensynet til barnet eller den unge, der tæller.

Intense forløb på frie kostskoler

På frie kostskoler, det vil sige efterskoler, husholdningsskoler eller håndarbejdsskoler, kan forløbet med de unge være meget intenst. Det kan ske, at mistrivsel hos en ung bliver opdaget på et kostskoleophold – også for unge, der ikke tidligere har vist tegn på ubalance.

I sådan en situation kan du få brug for at etablere et samarbejde med den unges opholdskommune og underrette om den unges forhold.

På trods af at forældrene ofte er længere væk, skal de, hvis den unge er under 18 år, inddrages på samme måde som i de frie grundskoler.

Der gælder særlige regler for unge over 18 år. Du kan altid kontakte den unges opholdskommune.

Fagudtryk og regler

Her finder du en række begreber, som er relevante, når du oplever at børn eller unge mistrives og har behov for særlig støtte

Børn og unge, der mistrives

Børn og unge, der mistrives, og som har behov for særlig støtte, kaldes også i nogle tilfælde for "udsatte børn". Det er betegnelsen for børn og unge, som er i risiko for ikke at opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende.

Når et barn eller en ung mistrives, kan det for eksempel være en følge af egen sygdom eller handicap, tab eller andre sociale omstændigheder.

Børn og unge under 18 år kan også mistrives, hvis de udsættes for fysisk eller psykisk vold eller seksuelle overgreb.

Fysisk eller psykisk overgreb

Fysisk vold kan være fysisk afstraffelse i form af slag eller andet, hvor barnet eller den unge rammes direkte på kroppen.

Psykisk vold kan være følelsesmæssig afvisning, trusler om at blive forladt, trusler om afstraffelse, indespærring, nedværdigende behandling, manglende stimulering, eller at barnet eller den unge forhindres i at gå i skole eller dyrke fritidsinteresser.

Det er også psykisk vold, når et barn eller en ung er vidne til vold mod nærtstående, for eksempel forældre eller søskende.

Uanset hvilken form for vold, et barn eller en ung udsættes for fra forældre eller andre omsorgsgivere, forhindrer det udviklingen af et positivt selvbillede. I svære tilfælde er det helt ødelæggende for det positive selvbillede.

Børn og unge skal altid høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb.

Seksuelt overgreb

Et seksuelt overgreb er en handling, hvor barnet eller den unge udsættes for en seksuel krænkelse i form af samleje, anden kønslig omgang end samleje eller blufærdighedskrænkelse.

Omsorgssvigt

Manglende opfyldelse af barnets eller den unges basale behov for sundhed, mad, hygiejne, tøj, bolig, sikkerhed samt beskyttelse, omsorg, følelsesmæssigt kontakt, empati, stimulation og udvikling.

Skolefravær

Et bekymrende, lovligt eller ulovligt skolefravær og derved undladelse af at opfylde undervisningspligten kan indikere, at der er vanskeligheder i barnets eller den unges forhold.

Ulovligt skolefravær betegner de tilfælde, hvor eleven har mange forsømmelser af kortere eller længere varighed eller meget lange fraværsperioder, som ikke skyldes for eksempel sygdom eller ekstraordinær frihed med skolelederens tilladelse.

Der kan også være tilfælde, hvor der ikke er tale om ulovligt fravær, men sygdom eller lignende, hvor der alligevel kan være grund til at underrette kommunen. Det kan være tilfælde, hvor der er grundlag for at antage, at sygdom eller lignende skyldes vanskeligheder i barnets eller den unges forhold.

Den endelige vurdering af, om skolefravær er af en karakter og et omfang, der betyder, at der skal foretages en underretning, vil komme an på et konkret skøn.

Underretning

Formålet med underretning om forhold om udsatte børn og unge er at sikre, at mistrivsel og overgreb opdages og håndteres tidligt, så barnet eller den unge kan få den rette hjælp og støtte

Før du underretter kommunen, er det god praksis at drøfte sagen med din leder. Underretningspligten er dog personlig, så det er altid dig, der har ansvaret for at underrette kommunen.

Forældrene bør så tidligt som muligt inddrages i dine/jeres overvejelser om barnets trivsel. Dog bør

forældrene ikke inddrages, hvis du har mistanke om, at barnet eller den unge har været udsat for vold eller seksuelle overgreb, og mistanken er rettet mod forældrene.

Underretningspligt

Underretningspligten er en personlig pligt.

At du underretter den sociale myndighed i en kommune betyder, at du gør opmærksom på, at et barn eller en ung mistrives og kan have behov for særlig støtte. Underretningspligten gælder uanset, at den der underretter, har mulighed for fortsat at benytte den bistand, som findes indenfor skolens regi som for eksempel PPR.

Forældrenes samtykke

Når du underretter om et barn eller en ung, skal du ikke have samtykke fra forældrene eller værgen. Det er dog altid bedst at orientere forældrene og lade dem læse underretningen og give dem mulighed for at sende deres kommentarer med. Dette gælder dog ikke i sager, hvor mistanke om overgreb retter sig mod forældrene.

Den unges samtykke

I nogle tilfælde vil det være relevant at forsøge at få samtykke fra unge under 18 år – udover samtykke fra den, der har forældremyndigheden.

Det vil afhænge af en konkret vurdering af den unges modenhed, om du skal forsøge at få et samtykke. Når den unge er over 15 år, bør du indhente et samtykke, før du udveksler fortrolige oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde.

Tavshedspligt

Tavshedspligt betyder, at du som fagperson har tavshedspligt om alle de fortrolige oplysninger om børn, unge og deres familier, som du får gennem dit arbejde.

Underretningspligten er en undtagelse til tavshedspligten.

Formålet med tavshedspligt er at sikre retssikkerheden og den grundlæggende tillid mellem borgeren og de personer fra det offentlige, som borgerne kommer i kontakt med. I forhold til regler om tavshedspligt, regnes medarbejdere på de frie skoler som en del af det offentlige.

Reglerne om tavshedspligt skal blandt andet sikre, at fortrolige oplysninger om børn, unge og deres familier kun udveksles med andre fagpersoner, og at det kun sker, når det er nødvendigt og har et klart formål. Underretningspligten og mulighederne for at udveksle oplysninger i SSD- og SSP-samarbejder er undtagelser til tavshedspligten.

Notatpligt

I sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal myndigheden skrive et notat, når den modtager mundtlige oplysninger, der er af betydning for sagens afgørelse. Det vil i denne sammenhæng sige, at den sociale myndighed er forpligtet til at skrive et notat, hvis den modtager nye oplysninger mundtligt. Borgere, der er part i sagen, kan få aktindsigt, bortset fra i sager inden for strafferetten. Notatpligten gælder som udgangspunkt ikke for oplysninger, der er udvekslet indenfor SSD-samarbejde og SSP-samarbejde.

Skærpelse af kommunernes pligter vedrørende underretninger

- Alle kommuner er forpligtet til at foretage en central registrering af alle underretninger og en systematisk vurdering og behandling af alle de underretninger, de får.
- Underretninger vurderes inden for 24 timer i forhold, til om barnet og den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger.
- Kommunen skal orientere underretter om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelser eller foranstaltninger.

Skærperne er gældende fra den 1. oktober 2013.

Ankestyrelsen

Hvis du oplever, at kommunen ikke reagerer på din underretning eller ikke iværksætter (tilstrækkelig) støtte til barnet eller den unge, kan du underrette til Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen har efter servicelovens § 65 kompetence til at:

- pålægge kommunen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller træffe de fornødne afgørelser
- selv at træffe foreløbige afgørelse om frivillige støtteforanstaltninger
- selv at træffe afgørelser om tvangsmæssige støtteforanstaltninger

Lovgrundlag

Dette er lovgrundlaget, der skal sikre, at der tages hånd om børn og unge, der har behov for særlig støtte

Underretningspligt

Underretningspligt er beskrevet i serviceloven.

Serviceloven

Lovgrundlaget for underretningspligt er, med ændringerne per 1. oktober 2013, §§ 152-155 i serviceloven. Her er nævnt den almindelige og den skærpede underretningspligt.

§ 154 beskriver den generelle pligt for alle borgere til at underrette, hvis man får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare.

§ 153 beskriver underretningspligten for alle personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv. Det er det, der kaldes den skærpede underretningspligt.

Fra den 1. oktober 2013 gælder § 153, stk. 1:

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- 1) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
- 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,
- 3) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skole fravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- 4) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Ankestyrelsen

§ 65 beskriver Ankestyrelsens beføjelser uden klage.

§ 65. Ankestyrelsen kan af egen drift tage sager om særlig støtte til børn og unge op, når det må antages, at en kommunalbestyrelse i en konkret sag ikke har foretaget de fornødne sagsbehandlingsskridt eller ikke har truffet de fornødne afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste. Ankestyrelsen kan da pålægge kommunalbestyrelsen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller at træffe de fornødne afgørelser.

Stk. 2. Hvis der er behov for foranstaltninger efter §§ 52 eller 52 a og kommunalbestyrelsen undlader at iværksætte disse i fornødent omfang, kan

Støtten skal være tidlig og helhedsorienteret, så problemer så vidt muligt kan forebygges og afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø

Ankestyrelsen selv træffe en foreløbig afgørelse om foranstaltninger.

Stk. 3. Ankestyrelsen kan endvidere selv træffe afgørelse efter §§ 51, 58, 63 og 68 a.

Stk. 4. Ankestyrelsen kan pålægge kommunalbestyrelsen at gennemføre afgørelser efter stk. 1-3 og kan desuden bestemme, at afgørelserne skal gennemføres inden for en nærmere angivet tidsfrist, når det må anses for nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste.

Stk. 5. Hvis borgere, fagpersoner eller andre har grund til at antage, at kommunalbestyrelsen ikke har foretaget eller truffet de i loven foreskrevne fornødne sagsbehandlingsskridt eller afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste, kan disse underrette Ankestyrelsen. Ankestyrelsen vurderer herefter, om der er grundlag for at tage sagen op efter stk. 1.

Barnets reform

Barnets reform trådte i kraft den 1. januar 2011 og betød blandt andet en del ændringer i service-lovens kapitel 11, særlig støtte til børn og unge. Formålsparagraffen for dette kapitel lyder:

§ 46. Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste og skal have til formål at

- 1) sikre kontinuitet i opvæksten og et trygt omsorgsmiljø, der tilbyder nære og stabile relationer til voksne, bl.a. ved at understøtte barnets eller den unges familiemæssige relationer og øvrige netværk,
- 2) sikre barnets eller den unges muligheder for personlig udvikling og opbygning af kompetencer til at indgå i sociale relationer og netværk,
- 3) understøtte barnets eller den unges skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse,
- 4) fremme barnets eller den unges sundhed og trivsel og
- 5) forberede barnet eller den unge til et selvstændigt voksenliv.

Stk. 2. Støtten skal være tidlig og helhedsorienteret, så problemer så vidt muligt kan forebygges og afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø. Støtten skal i hvert enkelt tilfælde tilrettelægges på baggrund af en konkret vurdering af det enkelte barns

eller den enkelte unges og familiens forhold.

Stk. 3. Støtten skal bygge på barnets eller den unges egne ressourcer, og barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed. Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvis dette ikke er muligt, skal foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren og for barnet eller den unge...

SSD-modellen – Socialforvaltning, Skole, Sundhedspleje og Dagtilbud

En del af Barnets Reform er § 49 a, den såkaldte SSD-model. Modellen omfatter både kommunale skoler og frie skoler:

§ 49a. Skole, skolefritidsordning, sygeplejersker, sundhedsplejersker, læger, tandlæger og tandplejere ansat i den kommunale sundhedstjeneste, dagtilbud, fritidshjem og myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, kan indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslin-

gen må anses for nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge.

Stk. 2. Udveksling af oplysninger efter stk. 1 til brug for en eventuel sag, jf. kapitel 11 og 12, om et konkret barn eller en ung kan ske én gang ved et møde. I særlige tilfælde kan der ske en udveksling af oplysninger mellem de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, ved et opfølgende møde.

Stk. 3. Selvejende eller private institutioner, private klinikker eller friskoler, som løser opgaver for de myndigheder, der er nævnt i stk. 1, kan indbyrdes og med de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, udveksle oplysninger i samme omfang som nævnt i stk. 1.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der efter stk. 1-3 kan videregive oplysninger, er ikke forpligtede hertil.

Tavshedspligt

Tavshedspligten indebærer, at man som fagperson har tavshedspligt med hensyn til alle fortrolige oplysninger om børn, unge og deres familie, som man kommer i besiddelse af igennem sit arbejde.

Underrettningspligten er en undtagelse til tavshedspligten.

Formålet med at have regler om tavshedspligt er at sikre retssikkerheden og den grundlæggende tillid mellem borgeren og de personer fra det offentlige, som borgeren kommer i kontakt med. Reglerne om tavshedspligt skal blandt andet sikre, at der kun udveksles fortrolige oplysninger om børn og unge og deres familier med andre fagpersoner, når dette er nødvendigt, og når det har et sagligt formål.

Du kan læse mere om din tavshedspligt i forvaltningslovens § 27 og straffelovens §§ 152 – 152f. samt i pjecen ”Dialog om tidlig indsats – udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde og fagpersoners underretningspligt”.

Forvaltningsloven

§ 27, stk. 1. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt, jf. borgerlig straffelov § 152 og §§ 152 c-152 f, når en oplysning ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, herunder navnlig til:

1) statens sikkerhed eller rigets forsvar,

- 2) rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) forebyggelse, efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser samt straffuldbyrkelse og beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning,
- 4) gennemførelse af offentlig kontrol-, regulerings- eller planlægningsvirksomhed eller af påtænkte foranstaltninger i henhold til skatte- og afgiftslovgivningen,
- 5) det offentlige økonomiske interesser, herunder udførelsen af det offentlige forretningsvirksomhed,
- 6) **enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige eller interne, herunder økonomiske, forhold, eller** (fremhævet af redaktionen)
- 7) enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers økonomiske interesse i at beskytte oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold...

Links

Ankestyrelsen
<http://www.ast.dk>

Socialstyrelsens vidensportal om
udsatte børn og unge
<http://vidensportal.socialstyrelsen.dk/>

SISO – Videnscentret for Sociale Indsatser ved
Vold og Seksuelle Overgreb mod børn
Her kan du få råd og vejledning om, hvad du kan
gøre ved mistanke om overgreb, og du kan blandt
andet læse om tegn og reaktioner på overgreb.
Telefonrådgivningen er åben alle hverdage på
tlf. 20 77 11 20. <http://www.socialstyrelsen.dk/viso>

Det faglige vejledningsmateriale
”Den professionelle tvivl – Tegn og Reaktioner på
seksuelle overgreb mod børn og unge”, udgivet af
Socialstyrelsen. <http://shop.socialstyrelsen.dk/products/den-professionelle-tvivl-tegn-og-reaktioner-paa-seksuelle-overgreb-mod-boern-og-unge>

Pjecen: ”Dialog om tidlig indsats – Udveksling
af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde
og fag-personers underretningspligt”, udgivet
af Socialstyrelsen. Her kan du læse mere om SSD-
samarbejde. <http://www.socialstyrelsen.dk/born-og-unge/barnets-reform/lovaendringer/ssd/pjece>

Servicebogen
<http://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158071>

Socialstyrelsens udgivelser om børn og unge
<http://shop.socialstyrelsen.dk/collections/born-og-unge>

Vejledning om sårbare unge på efterskole
<http://www.efterskoleforeningen.dk/Publikationer/~media/D8205940259C436CAC15D6120D936FE1.ashx>

Om udsatte unge på efterskole
http://www.efterskoleforeningen.dk/Publikationer/Gode_relationer_2013.aspx

Informationer om SSP-samarbejdet i
de enkelte politikredse
www.politi.dk

Kolofon

Den professionelle bekymring

Redaktion:

Undervisningsministeriet

Produktion:

Lotte Davidsen,
Undervisningsministeriet,
Kommunikationssekretariatet.

Design:

Louise M. Jeppesen – www.keepyourdarlings.com

Tryk:

Rosendahl Schultz Grafisk
Printed in Denmark 2013
1. udgave, 1. oplag
August 2013: 1000 stk.

ISBN:

978-87-603-2979-1

Udgivet af

Undervisningsministeriet 2013

Organisationerne bag denne vejledning:

Danmarks Privatskoleforening
Dansk Friskoleforening
Deutscher Schul- und Sprachverein für
Nordschleswig
Efterskoleforeningen
Foreningen af Kristne Friskoler
Frie Fagskoler
Lilleskolerne
Private Gymnasier og Studenterkurser

Kommunernes Landsforening
Social-, Børne- og Integrationsministeriet
Undervisningsministeriet

Den professionelle bekymring

Denne vejledning er til dig, der arbejder på en fri skole. I vejledningen gennemgås det trin for trin, hvordan du skal forholde dig, hvis du bliver opmærksom på et barn eller en ung, der mistrives. Du får at vide, hvordan du bidrager til, at barnet eller den unge får den særlige støtte, der kan være brug for. I vejledningen er der særligt fokus på, hvordan samarbejdet med kommunen skal foregå.

Vejledningen er udarbejdet i samarbejde mellem Kommunernes Landsforening, Social-, Børne- og Integrationsministeriet, Undervisningsministeriet og de frie skolers foreninger.

Undervisningsministeriet